

Pakolaisia toiseuttavat puhetavat marginalisoivat myös adoptoituja

TEKSTI *Marjukka Weide*
KUVA *Pixabay*

Syrjivää kielenkäyttöä pitää vastustaa. Niin voi tehdä monin nyanssein. Perheemme toisessa kotimaassa Tanskassa käytiin keväällä kiivasta keskustelua tanskalaisuudesta, ja myös Adoptioperheiden sisarjärjestö Adoption & Samfund osallistui siihen. Tanskan parlamentin helmikuinen julkilausuma ja siihen liittyvä uutisointi saivat miettimään, kuka on milloinkin kenellekin ”me” rasismia käsittelevässä ja sitä vastustavassa puheessa.

Voiko ”ei-läntisestä” maasta muuttanut olla tanskalainen?

Tanskan parlamentti Folketingetin hyväksyi helmikuun 9. päivänä julkilausuman, joka liittyy asuinalueiden eriytymiseen ja muualta muuttaneiden kulttuuriseen sulauttamiseen sekä ylipäätään turvapaikanhakijoiden sekä perheen yhdistämisen kautta maahan tulleiden määrään Tanskassa.

Tekstissä pidetään huolestuttavana, että on asuinalueita, joiden asukkaista yli puolet on ”ei-läntisistä maista” Tanskaan muuttaneita tai heidän jälkeläisiään. Siinä linjataan, ettei ”tanskalaisen” tulisi olla vähemmistönä millään asuinalueella. Pienimmällä mahdollisella äänen enemmistöllä hyväksytystä julkilausumasta käytiin paljon julkista keskustelua.

Tanskan adoptioperheyhdistys Adoption & Samfund julkaisi yhdessä nuorisjärjestönsä kanssa 14.2.2017 lyhyen kannanoton otsikolla ”Adoptoituja ei enää lasketa tanskalaisiksi”. Siinä yhdistys ilmaisi huolensa siitä, että julkilausuma sulkee tanskalaisuuden määritelmästä ulkopuolelle ”ei-läntisestä” maasta muuttaneet ja heidän jälkeläisensä – ja siten myös monet kansainvälisen adoption myötä tanskalaisen

perheen saaneet ihmiset. Adoption & Samfund huomautti, että linjauksen toimeen paneminen saattaisi rajoittaa aikuisten kansainvälisesti adoptoitujen mahdollisuuksia vapaasti valita asuinpaikkansa Tanskassa. Olennaisinta kriittikissä kuitenkin oli sen painottaminen, että kielenkäytöllä on merkitystä, eikä ihmisten etnisyyden tai taustan stigmatisoiminen ole aikaisemmiin historian osissa johtanut hyvään.

 Voit lukea lisää rasismien vaikutuksista adoptoidun identiteettiin Adoptioperheet-lehdestä 3/2017.

Ketä Folketingetin julkilausuma toiseuttaa?

Yhdistyksen esittämä kritiikki tuli huomatuksi televisiossa ja lehdistössä. Toimittaja Christian Bæk Lindtoft kysyi suurilevikkisessä Politiken-sanomalehdessä nuorisojärjestö Adoption & Samfund Ungdomin puheenjohtajalta Christina Netrika Olsenilta, eivätkö adoptoidut voisi antaa asian vain olla, sillä kyllähän he tietävät, ettei julkilausuma oikeastaan heitä käsittele. ”Ei-länsimaalainen maahanmuuttaja” ja ”jälkeläinen” ovat tanskalaisessa debattissa käytettyjä termejä, joiden avulla usein kierretään sanomasta ”muslimi”. Christina Netrika Olsen ei pitänyt mahdollisena katsoa määritelmää sormien läpi, sillä sen sisältämä viesti ulkopuolisuudesta turhauttaa: ”Oman tanskalaisuuden puolustaminen on raskasta.”

Toimittajan kysymys Christina Netrika Olsenille sisältää mielestäni arvion siitä, mihin suuntaan adoptoitujen solidaarisuuden tulisi kallistua. Kun adoptoidut kerran ovat niin täysin tanskalaisia, eivätkö he voisi ymmärtää julkilausumaa kannattaneiden kansanedustajien huolen kulttuurisen ”tanskalaisuuden” valta-aseman säilymisestä? Adoptoitujen annettiin ymmärtää, että he tekevät kärkeästä härkäsen.

TV2:n haastattelussa nationalistisen Dansk Folkeparti -puolueen edustaja Martin Henriksen kuvaili adoptoitujen varmaa tanskalaisuutta asiayhteydessään surkuhupaisan kielikuvan avulla sanoen, että adoptoidut ovat saaneet tanskalaisen kulttuurin ”äidinmaidossa”. Mitä syytä heillä siis voisi olla puolustaa niiden oikeutta tanskalaisuuteen, joihin julkilausuma viittaa kulttuurisesti vieraina, sopimattomina, epätoivottuina? Toimittajan kysymys ja poliitikon kommentti asemoivat adoptoidun ihmisen niin, että tämän ”tanskalaisuus” tulee mitatuksi etäisyytenä ”maahanmuuttajiin”.

Adoptioiperheiden eteen saattaa joskus tulla tilanteita, joissa kansainvälisesti adoptoitujen taustan eroa muihin maahan muuttaneisiin nähden on tarvetta avata. Kysymys voi olla vaikka oletetusta suhteesta synnyinmaahan, tai oikeanlaisen tuen saamisesta koulussa. Ajattelen kuitenkin, että kaikkien ihmisten ihmisarvon puolustaminen ja rasmin vastustaminen ovat adoptioiperheille niin olennainen intressi, että se muodostaa tärkeän siteen meidän ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien perheiden välille. Niin tärkeän, että sitä on syytä pitää erikseen mainiten esillä.

Yhteiskunnallinen tilanne kutsuu solidaarisuuteen

Adoptoitujen kohtaama rasismi esitetään joskus erityisen pöyristyttäväksi juuri siitä syystä, koska adoptoidut ovat itseymmärryksessään, käytöksessään, puheessaan – kulttuurissaan – niin suomalaisia, suomenruotsalaisia, keskipohjalaisia jne. Geneettiseen perimään liittyvä rasismi koetaan erityisen rumaksi. Tiedämme kuitenkin, että perimää arvottava rasismi ja syrjivien hierarkioiden muodostaminen kulttuurisin perustein ovat yhteydessä toisiinsa. Alemman arvon antaminen toiselle ihmiselle tämän kulttuurin tai uskonnon vuoksi on kuitenkin nykyisellään keskeinen rasmin muoto. Afrikkalainen muslimi jää Suomessa arkielämän etnisen hierarkian alaportaalalle.

Adoptiovalmennuksessa puhutaan paljon lapsen oikeudesta juuriin. Ajattelen juurten merkitsevän, että lapsen pitäisi kasvaessaan saada mahdollisuus samastua myös synnyinmaansa kansalaisuuteen ja etniseen taustaansa, vaikka omat eväämme kasvattaa lasta itselle uusiin kulttuureihin ovatkin heikot.

Haluaisin, että lapsi voisi päättää jopa vaikka, että hän ei koekaan olevansa ensisijaisesti suomalainen, eikä häntä siitä huolimatta tuuppittaisi sosiaali-

seen ja symboliseen marginaaliin tässä maassa.

Ihmisten yhdenvertaisuuden tunnustaminen ja puolustaminen ovat tärkeitä aivan itsessään. Mutta väitän, että meillä adoptioiperheillä on myös oma lehmä ojassa suhteessa siihen, miten tällä hetkellä puhutaan vaikkapa irakilaisista, afganistanilaisista ja somalialaisista turvapaikanhakijoista. Niin paljon kuin heidän elämänhistoriansa ja tilanteensa Suomessa eroavatkin meidän turvatusta arjestamme, voimme ajatella, että heidän ihmisyytensä varjeleminen suojaaa myös omia lapsiamme.

Haluaisin myös, että meidän lapsemme osaisivat puolustaa heikommassa asemassa olevia ja aikuisena osoittaa solidaarisuutta niille, joita arkipuheessa ja poliittisten vaikuttajien retorikassa tehdään Toisiksi. Yhteiskunnalta, joka vaikkapa toimittajan suulla puhuu, toivoisin, ettei se asettaisi adoptoituja ja muita maahan muuttaneita ajatuksellisesti vastakkain.